

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**Українська словесність у полікультурно-освітньому
просторі сьогодення**

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

23-24 вересня 2021 року

Одеса – 2021

Г69

Друк за ухвалою вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 3 від 18 жовтня 2021 року)

Редакційна колегія:

Копусь О.А., перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи

Кон О. О., декан історико-філологічного факультету;

Кучерява О. А., завідувач кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін;

Прокопенко Л. І., доцент кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін;

Босак Н. Ф., доцент кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін;

Горіна Ж. Д., доцент кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін (*відповідальний редактор*)

Євтушина Т. О., доцент кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін (*відповідальний секретар*)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Мельник С. М. – к.філол.н., доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Державного університету «Одеська політехніка»

Караман С. О. – д.пед.н., професор кафедри української мови Інституту філології Київського університету Бориса Грінченка

Г69 Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодення [Електронний ресурс] : збірник тез доповідей Міжнародної наукової конференції /відп. ред. Ж.Д.Горіна]. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2021. 184 с.

За зміст тез наукових доповідей, достовірність цитувань та оригінальність викладення матеріалу відповідальність несуть автори

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2021
©кафедра української філології і методики навчання фахових дисциплін
©Автори статей, 2021

словотворчість базується на закономірностях розвитку культури, що забезпечує наступність у цьому розвитку. Аби вигадати нове слово, дитина повинна спостерігати, аналізувати, порівнювати те, що вона чує і бачить, робити висновки й усвідомлювати власні комунікативні можливості. Дитяча словотворчість – яскравий вияв дитинства і дитячої субкультури, яка виконує психотерапевтичну, прогностичну, соціалізаційну і культуроохоронну функції. І у процесі дорослішання діти вигадують і використовують все менше неологізмів. Водночас, саме дитяча словотворчість свідчить про активні процеси засвоєння мови дитиною, мовленнєвого розвитку та високий рівень дитячої творчості. Словотворчість спостерігається в мовленні дітей в усьому світі і відіграє значу роль у їх психічному розвитку.

Література

1. *Абраменкова, В.* Генезис отношений ребенка в социальной психологии детства: автореф. дисс. на соискание учен. степени доктора псих. наук: 19.00.13. Москва, 2000. 57 с.
2. *Богущ, А.* Речевая подготовка детей к школе. Київ : Радянська школа, 1984. 176 с.
3. *Варяниця, Л.* Дитяча субкультура – важливий чинник соціалізації дитини. Ціннісні пріоритети освіти у XXI столітті: орієнтири та напрямки сучасної освіти: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Луганськ, 2-5 жовтня 2005). Луганськ : ЛНПУ імені Тараса Шевченка, 2005. Ч. 3. С. 57-67.
4. *Дуткевич, Т., Приймак, С.* Особливості мовлення дітей дошкільного віку. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2011. Вип. 7. С. 306-309.
5. *Кудрявцев, В.* Культурно-исторический статус детства: эскиз нового понимания. URL : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp1/Kudrjavcev.pdf (дата звернення: 08.11.2020).
6. *Кудрявцев, В.* Психология развития человека. Рига: Педагогический центр «Эксперимент», 1999. 150 с.
7. *Леонтьев, А.* Психология общения. Москва : Смысл, 1997. 365 с.
8. *Печенко, І.* Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві у просторі дитячої субкультури. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»: зб. наук. пр. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2007. С. 84-90.
9. *Пироженко, Т.* Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.
10. *Цейтлин, С.* Лингвистика детской речи: некоторые размышления. Ч. 1. 2001.
11. *Чуковский, К.* Стихи и сказки. От 2 до 5. Москва : Детская литература, 1981. 578 с.

УДК 82'09+004.773

Анастасія Кісельова

Національний університет "Одеська юридична академія"

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ТЕМА ТА ПЛАТФОРМА МЕРЕЖЕВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Стаття присвячена розгляду такого поняття, як «мережева література», його визначенням та особливостям. У межах мережевої літератури розглянуто жанр фанфікшену як одного з найбільш розповсюджених та характерних для мережевої літератури. Увага зосереджена на форматі творів, події яких повністю відбуваються у соціальних мережах, що водночас виступає платформою для їх розміщення.

Ключові слова: мережева література, фанфікшен, соціальні мережі, твіттер.

The article is devoted to the consideration of such a concept as "online literature", its definitions and features. Within the online literature, the genre of fan fiction is considered as one of the most common and characteristic of online literature. Attention is focused on the format of works, the events of which take place entirely on social networks, which is also a platform for their placement.

Key words: *online literature, network literature, social networks, social media, twitter.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день інтернет є невід'ємною складовою життя більшості сучасних людей. Після початку в 2020 році всесвітньої пандемії і подальшої самоізоляції багатьох із них ця ситуація загострилась ще більше. Практично кожна сфера людського існування зараз так чи інакше пов'язана із усесвітньою мережею, в тому числі і література. Безумовно, саме інтернет є тим оперативним ресурсом, який надає доступ до будь-якого твору світової літератури. Проте необхідно також пам'ятати про те, що окрім функції збереження літературних творів, інтернет вже давно виконує й іншу роль – функцію середовища їх створення та існування. Саме на позначення цього феномена вітчизняні і зарубіжні науковці майже одноставно використовують поняття «*мережева література*», а в закордонній практиці побутують ще терміни «*електронна література*» (Н. Кетрін Хейлс), «*цифрове розповідання*» (Б. Александер), «*гіпертекстова література*» (Е. Белл). Попри всі розбіжності йдеться про те саме явище — тексти, що створені в мережі і тільки там можуть бути адекватно сприйнятими, оскільки їхніми відмінними рисами є нелінійність, мультимедійність, інтерактивність. Оскільки ці якості зараз цілком і повністю пов'язані з мережею як середовищем буття такої літератури, на думку українських теоретиків, найобґрунтованішим поняттям усе ж є саме «*мережева література*»[6], актуальність дослідження якої видається нам цілком очевидною з огляду на викладене вище.

Аналіз досліджень. Питання самотутньої природи віртуальної літератури та її класифікації розглянуті в працях О. Баришева, А. Беловицької, С. Бушуєва, Г. Василенко, Р. Гиляревського, С. Дубай, Ю. Завадського, В. Маркової, Р. Семків, Л. Чередник та інших. Проте зазначимо, що, хоча мережева література існує вже не одне десятиліття, увага до неї наукової спільноти все ж ніколи не була значною, а той її аспект, що стосується фанфікшену («літературної творчості прихильників певних продуктів масової культури, що відбувається на базі цих продуктів» [1]) взагалі ґрунтовно не досліджувався, що видається нам перспективним та зумовлює новизну пропонованої розвідки.

Метою цієї статті є розгляд нових актуальних жанрів сучасної мережевої літератури, що присвячені соціальним мережам. Для її досягнення необхідно розглянути такі завдання:

1. Дати визначення поняттю «мережева література»;
2. Окреслити сутність та історію явища фанфікшену;
3. Розглянути функції, які на сьогодні виконують соціальні мережі у мережевій літературі.

Викладення основного матеріалу. З появою інтернету формується новий тип культури - інформаційний. На думку Л. Дербеньової, «зараз комп'ютеризація

літератури - одна з найбільших перспектив»[3, с. 151]. Авторка також згадує, що нова якість літературної діяльності - «не тільки комп'ютерний набір тексту, а також засвоєння комп'ютерної технології та їх використання як художнього засобу» [там само, с. 152].

Загалом, з точки зору багатьох науковців, літературу, що є в мережі, можна розподілити на два види. У першу чергу, це первинно паперова література, викладена в інтернет. Йдеться про класичні або сучасні твори, спочатку видані в паперовому варіанті. По-друге, це безпосередньо онлайн-література, яка може бути згодом видана поліграфічним шляхом.

Як зауважує Ю. Завадський, вивчення інтернет-літератури має давню історію. Воно розпочалось у США й об'єднані з міждисциплінарними працями Т. Нельсона та Д. Енгельбарта, які з'явилися в 1960-х роках 20-го століття і ґрунтується також на методології зв'язку між людьми та машинами, а також на принципах створення комп'ютерного середовища [4].

З початку 1980-х років формується теоретична та літературна база для вивчення літератури комп'ютерного середовища. З кожним роком розвиток комп'ютерів відкриває нові можливості у сфері цієї незвичайної літератури.

Науковець С. Корнев окреслює шість основних рис, що характеризують сприятливість мережі інтернету для популяризації цієї літератури. Зупинимось детальніше лише на перших чотирьох:

1. Інтернет – досить зручне з технічної точки зору середовище, ідеальне для публікації, поширення, обговорення, колективного створення текстів, середовище, куди рано чи пізно переміститься центр літературного життя.

2. З появою інтернету істотно змінюється доля тексту в суспільстві. Той факт, що для публікації й широкого розповсюдження тексту не потрібно посередництва друкованого верстату, не потрібні гроші, влада і так інше, не тільки змінює весь ланцюжок владно-комерційних відносин, що стоять за літературою, але й істотно впливає на форму і зміст самих текстів.

3. У мережі зовсім по-іншому має вигляд постать самого автора й звичні взаємини між автором і читачем. З огляду на безмежні можливості містифікації й множення «віртуальних особистостей», «автор» в інтернеті перетворюється ледве не на особливий жанр літературної творчості. Крім того, в мережі зменшується, а іноді й взагалі зникає статусна дистанція між автором і читачем, що неминуче позначається на них обох.

4. Інтернет надає комфортні умови для розквіту раніше маргінальних жанрів і типів літературної творчості. Він переносить акцент із продукту на процес творчості й у перспективі призводить до народження принципово нової фігури – «активного читача», давньої мрії інтелектуалів ХХ століття [5].

Серед мережевої літератури, безумовно, існує така, що в результаті буде опублікована – таких прикладів доволі багато як у вітчизняному, так і у

зарубіжному досвіді. Однак є такі твори, що можуть існувати виключно в мережевому форматі: це блоги, відеопроєкти, особливістю яких є візуалізація та наявність гіперпосилань. Такі тексти складно перенести на папір, оскільки зникає інтерактивність, яка полегшує розуміння цих творів.

До другого типу також можемо уналежнити такі зразки мережевої літератури, як фанфікшен. За визначенням Д. Березіної, «фанфікшен – літературний твір, створений непрофесійним (як правило) літератором, такий, що не претендує на комерційну публікацію та породжений прихильністю автора до іншого твору і бажанням розвинути його сюжетну та фабульну лінії, побачивши героїв у наново згенерованих ним, автором, ситуаціях» [1]. Отже, такий твір за своїм визначенням не прагне друку та комерційного успіху, його головна мета – висловлення прихильності до того чи іншого першоджерела, розвинення його сюжету.

Хоча перші твори, що наділені усіма ознаками фанфікшену з'явилися ще наприкінці XIX століття, але 1930 рік вважається офіційною задокументованою датою виникнення фанфікшену, й рушійною силою для розвитку цього жанру стала поява Інтернету. Звичайно ж поодинокі тексти та фензіни (самовидавчі журнали, де письменники-аматори розміщували свої твори), що існували задовго до інтернету, ні в яке порівняння не йдуть із цілою низкою сайтів, де автори розміщують свої твори сьогодні. Варто зазначити, що фанфікшен як літературне явище має чітку класифікацію жанрів, кожному з яких притаманні свої характерні риси та правила написання, а також різні формати – тут можна зустріти і зовсім короткі тексти (так би мовити, «в один екран»), і оповідання середнього розміру і, звичайно ж, твори, що за обсягом не поступаються текстам класичних романів.

Однак фанфікшен, так само як і традиційні літературні жанри, не стоїть на місці. З розвитком технологій та появою соціальних мереж, вони почали використовуватись у творах у різний спосіб. Тут і прості згадки про взаємодію персонажів у соціальних мережах, і включення в текст графічних елементів, що ніби представляють особисті сторінки персонажів. У 2018 році, наприклад, набув популярності абсолютно новий формат фанфікшену – так звані «снс ау» (розповсюджений в англomовному сегменті варіант назви - «social media au»), де абсолютно всі події твору є лише взаємодією персонажів у соціальних мережах, а частинка «ау» вказує на те, що все це відбувається в альтернативній першоджерелу реальності [7] .

Автори таких фанфіків (назва робіт у жанрі фанфікшен) створюють графічні зображення, схожі на акаунти в соціальних мережах для вигаданих ними персонажів. Тип візуальних зображень варіюється - від створення сторінки профілю для персонажа аж до моделювання того, як би виглядала його стрічка новин. Деякі представники цього жанру є малими за обсягом, де персонаж "публікує" картинку, а інші персонажі відповідають або коментують її, але іноді йдеться про низку публікацій та уявне спілкування між героями. Подекуди автори створюють свої твори, схожі на звичайний текстовий фанфікшен, але представлений у візуальному форматі.

Серед соціальних мереж, презентованих у цьому жанрі, найбільш популярною є платформа Твіттер, іноді можна зустріти також Інстаграм та Фейсбук. Публікують їх найчастіше не у спеціальних архівах, а в тій самій соціальній мережі Твіттер. Отже, читач у своєму реальному Твіттері може спостерігати за фанфікшеном, де події повністю відбуваються у вигаданому твіттер-акаунті персонажа.

Так звані "твіттер ау" твори, як правило, потребують від читачів високого рівня обізнаності щодо роботи соціальних мереж, щоб зрозуміти, на що вказують невеликі деталі формату, такі як, макет профілю у Твіттері, співвідношення підписників та людей, за якими стежить сам персонаж, кількість лайків і ретвітів тощо. Графічні зображення, зазвичай, створюються за допомогою онлайн-генератора, який повторює вигляд Твіттеру або інших соціальних медіа. У форматі "твіттер ау" є деякі елементи, які є постійними. Зазвичай вони починаються з твіту заголовку/резюме та зображення образів профілів персонажів у твіттері, потім переходять до розповіді. Поширеними є також елементи, що супроводжують зображення/графіку в першому твіті, використання функції опитування у твіттері, що дозволяє аудиторії вирішувати перебіг історії, та правила, що пояснюють, як взаємодіяти із творами та тлумачити їх, наприклад "*цитуйте, ретвітуйте, але не відповідайте!*" (тобто, дозвіл на розповсюдження інформації, але прохання не розміщувати свої коментарі у відповідях), "*мітки часу нічого не означають*" (вказівка на те, що не варто звертати увагу на час, зазначений у повідомленнях – частинах твору).

"Твіттер ау" не завжди побудовані однаково. Деякі автори включають велику кількість власне тексту, але щоб обійти обмеження кількості символів, публікують зображення знімку екрана із текстом. Оскільки, здебільшого, історії розповідаються переважно завдяки зображенням, використання підписів під ними може так само варіюватись. Наприклад, вони можуть бути використані для авторських приміток, нумерації частин твору тощо [там само, 7].

Висновки. Отже, на сьогодні масовою аудиторією читачів та авторами «снс ау» є переважно молоді люди віком від 12-16 років, проте цей формат, що є простим для сприйняття та швидким для читання, стає все більш популярним, а отже, має, на нашу думку, перспективи для подальшого розвитку як у жанрі фанфікшену, так і іншої мережевої літератури, бо він відображає сучасну реальність, у якій люди приділяють соціальним мережам дедалі більше часу, проводячи в них, як свідчить статистика, в середньому 2,5 години на день [2]. Зазначене акцентує на можливостях і перспективах подальшого дослідження, як розглянутого нами формату текстів, так і мережевої літератури загалом.

Література

1. Березіна Д. Ю. Феномен fanfiction: правила гри без правил. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"*. Сер.: Філологія. Літературознавство, 2009. Т. 124, Вип. 111. С. 8-13. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdufl_2009_124_111_4 (дата звернення: 23.08.2021);
2. Вся статистика інтернета и соцсетей на 2021 год URL: <https://www.web->

canape.ru/business/vsya-statistika-interneta-i-socsetej-na-2021-god-cifry-i-trendy-v-mire-i-v-rossii/ (дата звернення: 24.08.2021); 3. Дербеньова Л. В. Літературний комп'ютерний феномен у комунікативно–мережевій культурній парадигмі. *Гілея: науковий вісник*, 2013. № 76. С. 151-153. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_76_54 (дата звернення: 23.08.2021); 4. Завадський Ю. Р. Типологія й поетика мережевої літератури і сучасне західне літературознавство : Автореф. дис. .... канд. філол. наук: 10.01.06. Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. Тернопіль, 2006. – 21 с. 5. Корнев С. Теория сетературы. *Новое Литературное Обозрение*, 1998. № 4. С. 32. 6. Маркова В. Феномен мережевої літератури: книгознавчий аспект. *Вісник Книжкової палати*, 2015. № 1. С. 42-45. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2015_1_15 (дата звернення: 23.08.2021); 7. *Social Media AU*. URL: https://fanlore.org/wiki/Social_Media_AU (дата звернення: 24.08.2021).

УДК 82.09: 929 (477)

Анастасія Кобилянська, Ірина Нечиталюк

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

**«ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ У РОМАНІ «ЗАБУТТЯ»
ТЕТЯНИ МАЛЯРЧУК**

У дослідженні на прикладі прози Тетяни Малярчук поглиблюється погляд на механізми повернення до сучасності через художню літературу імен відомих історичних діячів початку ХХ століття. Здійснено спробу проаналізувати ідеї головних героїв, як носіїв картини світу, її індивідуально-особистісного та колективно-національного орієнтирів.

Ключові слова: Тетяна Малярчук, проблематика, історична пам'ять.

The article reveals the analysis of the mechanisms of returning to modernity through fiction literature names of famous Ukrainian figures of the beginning of XX century as V.Lipinsky, using the example of the Oblivion by Tania Maliarchuk. From this point of view the authors study the plot of composition originality of the novel "Oblivion" by Tania Maliarchuk.

Ключові слова: Tania Maliarchuk, historical memory, novel "Oblivion"

Постановка проблеми. Українські автори намагаються зламати усталені уявлення читача про світ, філософськи осмислюючи закони світобудови, долю цивілізації, цілком вписуючись цим у загальноєвропейський контекст. Основні проблеми, до яких звертаються представники постмодерну, – пошук молодою людиною себе, визначення життєвих орієнтирів, сенсу життя, протест проти «жорстоких» звичаїв «дорослого» світу із його лицемірством та подвійними стандартами.

Вельми злободенною в останні роки в постмодерній літературі є тема моралі та моральних пошуків, дуже чітко простежується потяг до коріння українськості, бо саме це є найпершою ознакою існування нашої нації, яка під загрозою московської навали та зросійщення все одно впевнено прямує до вільної родини європейських народів. На наш погляд, саме Таня Малярчук, авторка кількох збірок короткої прози (зокрема, «Згори вниз. Книга страхів», «Як я стала святою», «Говорити», «Звірслов»), кількох романів «Біографія випадкового